

ΕΓΓΡΑΦΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ EUROMA

Προσκλήσεις υποβολής προτάσεων: Βασικό στοιχείο για την επίτευξη της ισότητας και της ένταξης των Ρομά

Οκτώβριος 2023

Σημαντικοί παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων των Ευρωπαϊκών Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021-2027, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα εν λόγω ταμεία θα συμβάλουν στην προώθηση και την επίτευξη πραγματικού κοινωνικού αντίκτυπου για την ισότητα και την ένταξη των Ρομά

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Ισότητα των Ρομά στο πλαίσιο των Ταμείων της Ε.Ε. (EURoma Network) εργάζεται από το 2007 για να προωθήσει (μέσω της αμοιβαίας μάθησης, της παραγωγής γνώσεων και των δράσεων ευαισθητοποίησης) την αυξημένη και αποτελεσματική χρήση των ευρωπαϊκών ταμείων της πολιτικής συνοχής (ιδίως του ΕΚΤ/ΕΚΤ+ και του ΕΤΠΑ) για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των ίσων ευκαιριών και της καταπολέμησης των διακρίσεων των Ρομά σε ολόκληρη την Ε.Ε. Για το σκοπό αυτό, αναπτύσσει συνεργασίες με τις δημόσιες αρχές που είναι αρμόδιες για τις πολιτικές για τους Ρομά (ιδίως τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά) και τους υπεύθυνους για τα Ευρωπαϊκά Ταμεία Πολιτικής Συνοχής από 15 κράτη μέλη της Ε.Ε., καθώς και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Fundación Secretariado Gitano (FSG) είναι υπεύθυνη για την Τεχνική Γραμματεία του Δικτύου, η οποία ηγείται και συντονίζει το Δίκτυο. Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε τη διεύθυνση <https://www.euromanet.eu/>.

Το παρόν έγγραφο βασίζεται στις αρχικές συζητήσεις και ανταλλαγές απόψεων στο πλαίσιο του Δικτύου EURoma σχετικά με τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων. Αποτελεί ένα έγγραφο που θα αναπτυχθεί περαιτέρω και θα συμπληρωθεί για να ενσωματώσει παραδείγματα και πρόσθετες πληροφορίες για τα διάφορα στοιχεία που αναφέρονται και πώς αυτά αντικατοπτρίζονται στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στον τρόπο σχεδιασμού των έργων/παρεμβάσεων και στις δυνατότητές τους για αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα και αντίκτυπο

Παρατηρείται μια θετική εικόνα όσον αφορά την εξέταση της ισότητας και της ένταξης των Ρομά στα έγγραφα προγραμματισμού των Ευρωπαϊκών Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021-2027 (στα οποία το Δίκτυο EURoma συνέβαλε με τη δημοσίευση του εγγράφου «[Λίστα ελέγχου του Δικτύου EURoma για την αποτελεσματική ένταξη των παρεμβάσεων για τους Ρομά στο πλαίσιο του προγραμματισμού των Ευρωπαϊκών Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021-2027](#)»). Ένας μεγάλος αριθμός χωρών έχει σχεδιάσει να διαθέσει πόρους για τη στήριξη της ισότητας και της ένταξης των Ρομά, χρησιμοποιώντας διαφορετικές

επιλογές όσον αφορά τις πηγές χρηματοδότησης (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) ή άλλα), το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό), τις προσεγγίσεις (στοχευμένες, γενικές, εδαφικές), τους ειδικούς στόχους, τους τομείς παρέμβασης, κλπ.

Στην παρούσα φάση είναι αναγκαίο να επικεντρωθούμε στην εξειδίκευση αυτών των εγγράφων στην πράξη, ώστε να διασφαλίσουμε ότι, σε αντίθεση με τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, δεν θα υπάρξει χάσμα μεταξύ του προγραμματισμού και της υλοποίησης. Σε πολλές περιπτώσεις, ακόμη και όταν τα εγκεκριμένα προγράμματα έθεταν ένα γενικό ευνοϊκό πλαίσιο για την προώθηση της ισότητας και της ένταξης των Ρομά, ο πραγματικός αντίκτυπος στο πεδίο δεν ήταν ο αναμενόμενος. Αυτή η δυστοκία προέκυπτε κατά την υλοποίηση, καθώς συχνά, οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, οι οποίες είναι ο πιο συχνά χρησιμοποιούμενος μηχανισμός για την κατανομή των κονδυλίων, έθεταν περιορισμένους στόχους.

Πράγματι, οι προσκλήσεις αποδείχθηκαν να είναι ένα από τα πιο καθοριστικά στοιχεία για την επιτυχία της υλοποίησης. Χρησιμεύουν στην εξειδίκευση των όσων ορίζονται στα προγράμματα, ενώ ο τρόπος σχεδιασμού και προγραμματισμού των προσκλήσεων καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τα χαρακτηριστικά των έργων/παρεμβάσεων που θα επιλεγούν και θα υλοποιηθούν, καθώς και τη δυνητική αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα και αντίκτυπό τους.

Στο πλαίσιο αυτό, το παρόν έγγραφο αναφοράς του EURoma συγκεντρώνει, με βάση την εμπειρία των εταίρων και τον προβληματισμό στο πλαίσιο του Δικτύου, παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη από τις αρμόδιες Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης (ΕΥΔ) κατά τον σχεδιασμό των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, ώστε να διασφαλιστεί ότι θέτουν την κατάλληλη βάση για μελλοντικές παρεμβάσεις με τη μεγαλύτερη δυνατότητα συμβολής στην ισότητα και την ένταξη των Ρομά και την επίτευξη κοινωνικής αλλαγής.

Οι παράγοντες αυτοί θα μπορούσαν να λαμβάνονται υπόψη και να αντικατοπτρίζονται, στο μέτρο του δυνατού, στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων καθώς και σε σχετικά έγγραφα, όπως τα

κριτήρια επιλογής και αξιολόγησης, τα έγγραφα και τις οδηγίες προς τους δυνητικούς δικαιούχους, τη διαδικασία επιλογής πράξεων, κλπ.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί η ύπαρξη άλλων μηχανισμών για τη διάθεση των κονδυλίων, όπως οι δημόσιες συμβάσεις και τα σύμφωνα συνεργασίας, οι οποίοι αν και χρησιμοποιούνται λιγότερο συχνά, έχουν αποδείξει την αξία τους και θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως σημείο αναφοράς για τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων. Αυτοί οι μηχανισμοί προσφέρουν θετικά στοιχεία, όπως η μείωση του διοικητικού φόρτου και η μακροπρόθεσμη προσέγγιση (π.χ. πολυετείς συμφωνίες με ετήσιες παρατάσεις).

Ανεξάρτητα από τον εκάστοτε μηχανισμό, τα κράτη μέλη έχουν τώρα την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν όλες τις δυνατότητες των Ευρωπαϊκών Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021-2027, συμπεριλαμβανομένης της μεγάλης ποικιλίας μέσων που έχουν στη διάθεσή τους, για να υποστηρίξουν παρεμβάσεις που έχουν πραγματικό αντίκτυπο, σύμφωνα με τους στόχους που έχουν τεθεί τόσο στις Εθνικές/Περιφερειακές Στρατηγικές για την Ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, όσο και στους κανονισμούς και τις συστάσεις της Ε.Ε.

II. ΣΧΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΞΕΤΑΣΤΟΥΝ

1. Διάρκεια / χρονικό πλαίσιο

Η περίοδος υλοποίησης των πράξεων/παρεμβάσεων έχει αποδειχθεί ότι είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν τον αντίκτυπο των χρηματοδοτικών πόρων. Παρόλο που η εμπειρία δείχνει ότι όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια, τόσο μεγαλύτερος είναι ο αντίκτυπος, και παρά το γεγονός ότι το πλαίσιο για τα Ευρωπαϊκά Ταμεία Πολιτικής Συνοχής επιτρέπει μια μακροπρόθεσμη προοπτική (έως 7 έτη + 2 έτη), μέχρι σήμερα οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων είχαν σε μεγάλο βαθμό βραχυπρόθεσμη προοπτική (με διάρκεια σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και μικρότερη από ένα έτος). Επιπλέον, είναι σπάνιο να υπάρξουν μηχανισμοί που επιτρέπουν την ανανέωση και τη συνέχιση πιλοτικών ή/και βραχυπρόθεσμων δράσεων που αποδεικνύουν την αξία και την επιτυχία τους, επιτρέποντας την επέκταση κατά τη διάρκεια της ίδιας προγραμματικής περιόδου (ή και μετά από αυτή, όταν κρίνεται σκόπιμο).

Οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων που επιτρέπουν μια μακροπρόθεσμη προσέγγιση είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι Ρομά

Η εμπειρία καταδεικνύει τη σημασία μιας μακροπρόθεσμης προσέγγισης για την αύξηση της δυνητικής αποδοτικότητας, αποτελεσματικότητας και του αντίκτυπου των παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην κοινωνική συνοχή, για παράδειγμα:

- η παροχή ενός καλύτερου πλαισίου για δράσεις που σχετίζονται με την ένταξη των Ρομά, την ισότητα και τη μη διάκριση, οι οποίες απαιτούν σύνθετες, ολοκληρωμένες και μακροπρόθεσμες προσεγγίσεις και δεσμεύσεις. Απαιτείται αρκετός χρόνος όχι μόνο για την

υλοποίηση, αλλά και για τον σχεδιασμό, τη διαβούλευση, τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων και την προώθηση του συντονισμού, την οικοδόμηση εμπιστοσύνης με τις κοινότητες, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή εξατομικευμένων και ολοκληρωμένων σχεδίων, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την αναθεώρηση της πολιτικής, κλπ.

Επίσης, αυτή η μακροπρόθεσμη προσέγγιση επιτρέπει μεγαλύτερη βεβαιότητα και ανάπτυξη εμπιστοσύνης μεταξύ των δικαιούχων και των ωφελούμενων, καθώς θα λειτουργούν μέσα στο ίδιο πλαίσιο αναφοράς (π.χ. πρόσωπα, μεθόδους εργασίας) σε μια χρονική περίοδο. Επιπλέον, η εμπειρία έχει δείξει πώς η έλλειψη συνέχειας μπορεί να οδηγήσει σε συνολική αποτυχία των σχετικών στόχων, όπως στην περίπτωση της καταπολέμησης των διακρίσεων, της προκατάληψης κατά των Ρομά και της αλλαγής της κοινωνικής τους εικόνας.

- η διευκόλυνση μακροχρόνιων και πιο σύνθετων δράσεων, ευνοώντας την εφαρμογή συνολικών/ολοκληρωμένων προσεγγίσεων που περιλαμβάνουν, κατά περίπτωση, τη χρήση διαφορετικών ταμείων χρηματοδότησης.
- η διατήρηση των έργων (και των σχετικών παρεμβάσεων) σε βάθος χρόνου χωρίς διακοπές.
- η μείωση της εναλλαγής των επαγγελματιών και των ωφελούμενων στις παρεμβάσεις, η οποία έχει σαφή αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα και επιτρέπει ακόμη και την υιοθέτηση μιας προληπτικής δράσης.
- η μείωση του διαχειριστικού και διοικητικού φόρτου, ιδίως κατά την αρχική και την τελική φάση της υλοποίησης, οι οποίες είναι γενικά πιο απαιτητικές από πλευράς διαχείρισης και γραφειοκρατίας.
- η διευκόλυνση της εφαρμογής των εδαφικών προσεγγίσεων, που σε γενικές γραμμές είναι πιο σύνθετες/ολοκληρωμένες και για αυτό χρειάζονται μια μακροπρόθεσμη προσέγγιση.
- η διευκόλυνση στην υλοποίηση παρεμβάσεων κοινωνικής καινοτομίας, οι οποίες απαιτούν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για τον πειραματισμό και την εφαρμογή κατάλληλων προσαρμογών.
- η αποφυγή πολιτικών αλλαγών στην υλοποίηση των έργων/παρεμβάσεων που βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη.

Σύμφωνα με το δυνητικό χρονοδιάγραμμα των προσκλήσεων που προσφέρει το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο, είναι επομένως σκόπιμο να σχεδιάζονται προσκλήσεις υποβολής προτάσεων με φιλόδοξο μακροπρόθεσμο χρονοδιάγραμμα, επιτρέποντας παρεμβάσεις με τη μεγαλύτερη δυνατή διάρκεια (κρίσιμος παράγοντας για την επίτευξη των στόχων που σχετίζονται με τη μείωση των ανισοτήτων που πλήττουν τους Ρομά). Αντίστοιχα, θα πρέπει να αποφεύγεται όσο το δυνατόν περισσότερο η εφαρμογή βραχυπρόθεσμων μέτρων (ενός έτους ή λιγότερο). Παρόλο που μπορεί να υπάρχουν διοικητικά εμπόδια, η εμπειρία από διάφορες χώρες δείχνει ότι είναι δυνατό (και θετικό) να προχωρήσει κανείς προς την υλοποίηση προσκλήσεων

με μακροπρόθεσμη προοπτική. Πράγματι, κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027, πολλές χώρες σχεδιάζουν μακροπρόθεσμες προσκλήσεις (ορισμένες με ελάχιστη διάρκεια 3 ετών).

Αυτή η μακροπρόθεσμη προσέγγιση ευνοεί την ευελιξία προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και την αντιμετώπιση πιθανών κινδύνων κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, η οποία μπορεί να απαιτεί επανασχεδιασμό και επαναπρογραμματισμό. Συγκεκριμένοι μηχανισμοί/μέτρα μπορούν να προβλεφθούν προς αυτή την κατεύθυνση, σύμφωνα με το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένης της αναθεώρησης των κριτηρίων επιλογής από τις Επιτροπές Παρακολούθησης, με βάση τις ανάγκες και τις συνθήκες που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, της θέσπισης μηχανισμών που επιτρέπουν την εξαμηνιαία ή ετήσια αναθεώρηση των παρεμβάσεων, καθώς και τη διακοπή της χρηματοδότησης σε περίπτωση μη επίτευξης των στόχων (ακόμη και αν η χρηματοδότηση προβλέπεται για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα).

2. Κλίμακα

Η εμπειρία από προηγούμενες προγραμματικές περιόδους δείχνει ότι η κατανομή των πόρων σε πολυάριθμα έργα μικρής κλίμακας έχει ως αποτέλεσμα τον κατακερματισμό τους και οδηγεί σε περιορισμένη προσέγγιση των δικαιούχων και των ωφελούμενων και του αντίστοιχου αντικτύπου. Αντίθετα, **έργα μεγαλύτερης κλίμακας είχαν σε γενικές γραμμές περισσότερες δυνατότητες να χρησιμοποιήσουν τους διαθέσιμους πόρους πιο αποτελεσματικά και να επιτύχουν μια σημαντική κοινωνική αλλαγή**, προσεγγίζοντας μεγαλύτερο αριθμό ωφελούμενων, περιλαμβάνοντας μεγαλύτερο αριθμό παρεμβάσεων, υιοθετώντας πιο αποτελεσματικές προσεγγίσεις, διευκολύνοντας την υλοποίηση, κλπ.

Έργα μεγαλύτερης κλίμακας (όσον αφορά τον προϋπολογισμό και τη γεωγραφική εμβέλεια) έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα προσέγγισης των δικαιούχων/ωφελούμενων και επίτευξης σημαντικών κοινωνικών αλλαγών

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι η γεωγραφική εμβέλεια εφαρμογής των έργων. Οι παρεμβάσεις που αφορούν σε μεγαλύτερο γεωγραφικό πεδίο (π.χ. πολλές περιφέρειες εντός μιας χώρας, πολλές περιοχές εντός μιας περιφέρειας, κλπ.) εξασφαλίζουν μεγαλύτερη κάλυψη του πληθυσμού, καθώς και αυξημένη εδαφική ισότητα, προωθώντας την ισότιμη πρόσβαση σε παρεμβάσεις στις διάφορες περιφέρειες/τοπικές περιοχές και όχι μόνο σε μία/κάποιες από αυτές. Επιπλέον, συμβάλλουν στην αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων, προωθώντας συνέργειες και διευκολύνοντας την υιοθέτηση παρόμοιων προσεγγίσεων, καθώς, μεταξύ άλλων, και την ανταλλαγή και μεταφορά εμπειριών και πρακτικών.

Ωστόσο, ο καθορισμός του βέλτιστου γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής θα πρέπει να συμβαδίζει με την εξέταση κάθε περιοχής/περιφέρειας ή/και τόπου (συμπεριλαμβανομένων των χαρακτηριστικών, των ιδιαιτεροτήτων, των ενδιαφερομένων μερών, κλπ.), προκειμένου να προσαρμοστεί το γενικό πλαίσιο/προσέγγιση στη συγκεκριμένη παρέμβαση, καθώς και να

στηριχθεί στους πλέον σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς, οι οποίοι μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα τις ανάγκες των διαφόρων περιφερειακών και τοπικών πλαισίων.

Αυτό συνδέεται, επίσης, με τη γεωγραφική στόχευση των παρεμβάσεων που απευθύνονται στις πιο ευάλωτες ομάδες, μεταξύ άλλων, μέσω της χρήσης χωρικών δεικτών, οι οποίοι βοηθούν στον εντοπισμό και τον καθορισμό του βέλτιστου γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής αυτών των παρεμβάσεων.

3. Εμπλεκόμενοι φορείς

Ο ρόλος των διαφόρων ενδιαφερομένων (όπως οι φορείς διαχείρισης και υλοποίησης) και το πλαίσιο συνεργασίας που προτείνονται είναι ιδιαίτερα σημαντικοί. Η επιλογή των κατάλληλων ενδιαφερομένων φορέων (δημόσιοι ή ιδιωτικοί και με εθνική, περιφερειακή ή τοπική γεωγραφική εμβέλεια) για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των έργων/παρεμβάσεων, καθώς και, κατά περίπτωση, η μορφή και οι συνθήκες υπό τις οποίες πραγματοποιείται η μεταξύ τους συνεργασία, επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την επιτυχή και αποτελεσματική επίτευξη των στόχων.

Βασικό στοιχείο για την επιτυχία της υλοποίησης των έργων/πρωτοβουλιών είναι η επιλογή του κατάλληλου ενδιαφερόμενου φορέα

Η εμπειρία δείχνει ότι ο πιο καθοριστικός παράγοντας επιτυχίας είναι **τα έργα/πρωτοβουλίες να ανατίθενται στον ενδιαφερόμενο φορέα (είτε είναι δημόσιος είτε ιδιωτικός, είτε έχει εθνική, περιφερειακή ή τοπική γεωγραφική εμβέλεια) που έχει τις δυνατότητες να τα υλοποιήσει και να διασφαλίσει ότι θα επιτύχει τον μεγαλύτερο δυνατό θετικό αντίκτυπο**. Εάν δεν υπάρχουν μεμονωμένοι ενδιαφερόμενοι φορείς που να είναι σε θέση να υλοποιήσουν μόνοι τους τις δράσεις, **θα μπορούσαν να βρεθούν εναλλακτικές επιλογές, όπως η δημιουργία συνεργασιών και συμφωνιών μεταξύ διαφόρων ενδιαφερομένων φορέων**.

Η εξειδίκευση και η γεωγραφική εμβέλεια των δικαιούχων φορέων αποδεικνύονται σημαντικές για την επίτευξη αντικτύπου

Η **εξειδίκευση των δικαιούχων φορέων** που είναι υπεύθυνοι για την υλοποίηση (π.χ. ΜΚΟ που ειδικεύονται στην εργασία με ευάλωτες ομάδες) αποδείχθηκε, επίσης, βασικό στοιχείο. Αυτό επιτρέπει την καλύτερη προσέγγιση της ομάδας-στόχου (σημείο ιδιαίτερα σημαντικό για ευάλωτες ομάδες, όπως είναι οι Ρομά) και την καλύτερη έκφραση και αντιμετώπιση των αναγκών τους.

Η **γεωγραφική κάλυψη των δικαιούχων φορέων** αποτελεί ένα άλλο στοιχείο που πρέπει να εκτιμηθεί. Φαίνεται ότι, όταν είναι δυνατή, η ευρεία γεωγραφική κάλυψη του δικαιούχου/φορέα υλοποίησης (π.χ. πολλές περιφέρειες/περιοχές, κ.λπ.) συμβάλει στη διασφάλιση των ίσων ευκαιριών σε μεγαλύτερη γεωγραφική κλίμακα. Το πλαίσιο αυτό επιτρέπει στο δικαιούχο να προσεγγίσει μεγαλύτερο αριθμό ωφελούμενων και να χρησιμοποιήσει τους διαθέσιμους πόρους πιο αποτελεσματικά, χρησιμοποιώντας, για παράδειγμα, παρόμοιες προσεγγίσεις (με τις απαραίτητες προσαρμογές στα διαφορετικά πλαίσια) και προωθώντας τη μάθηση και την ανταλλαγή πρακτικών.

Εκτός από τους δικαιούχους/φορείς υλοποίησης, είναι σημαντικό να εξετάζονται και, κατά περίπτωση, να εμπλέκονται και άλλοι σχετικοί φορείς (συμπεριλαμβανομένων εμπειρογνομόνων και φορέων, ηγετικών στελεχών, κλπ.) στο σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση της γεωγραφικής περιοχής υλοποίησης (σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο), ώστε να διασφαλίζεται ότι η πρωτοβουλία συνδέεται με το γενικό πλαίσιο υπηρεσιών και πόρων. Κατά περίπτωση, οι προσκλήσεις θα μπορούσαν να προβλέψουν τη χρήση συμμετοχικών προσεγγίσεων των στοχευμένων κοινοτήτων / περιοχών στις παρεμβάσεις/έργα, με σκοπό την ενσωμάτωση των απόψεών τους και την προώθηση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών Ρομά.

4. Αντικείμενο των έργων/παρεμβάσεων

Δεδομένης της ανισότητας που υπάρχει στους βασικούς τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγείας, της στέγασης ή της καταπολέμησης των διακρίσεων, είναι αναγκαίο οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων να διατηρήσουν την εστίασή τους σε αυτούς τους τομείς. Ομοίως, οι προσεγγίσεις που έχουν αποδειχθεί επιτυχείς (π.χ. εξατομικευμένες προσεγγίσεις, κλπ.) θα πρέπει να προωθηθούν και να υποστηριχθούν περαιτέρω.

Επιπλέον, θα μπορούσαν να εξεταστούν και άλλοι τομείς προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες χρηματοδότησης από το ΕΚΤ+ και το ΕΤΠΑ και να ληφθούν υπόψη νέα στοιχεία του σημερινού κοινωνικοοικονομικού πλαισίου. Για παράδειγμα, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν πιθανοί κίνδυνοι που μπορεί να επιφέρει ο πράσινος και ο ψηφιακός μετασχηματισμός που συντελείται τα τελευταία χρόνια, στις ευάλωτες ομάδες, όπως είναι και οι Ρομά, ενώ παράλληλα να αξιοποιηθούν και οι ευκαιρίες που μπορεί να τους προσφέρει. Πιθανές δράσεις μπορεί να είναι η προώθηση μιας δίκαιης, πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, η αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και της φτώχειας στις μεταφορές, η ανάπτυξη πράσινων και ψηφιακών δεξιοτήτων, η προώθηση της απασχολησιμότητας που σχετίζεται με πράσινες και ψηφιακές θέσεις εργασίας (συμπεριλαμβανομένης της επιχειρηματικότητας), η παροχή υποστήριξης για καινοτόμες, από θέση εργασίας σε θέση εργασίας ή στην αγορά εργασίας, μεταβάσεις, η υιοθέτηση και χρήση πράσινων ή ψηφιακών καινοτομιών, κλπ.

Ανάγκη διατήρησης της στήριξης βασικών τομέων (απασχόληση, εκπαίδευση, υγεία, στέγαση, καταπολέμηση των διακρίσεων) και επιτυχημένων προσεγγίσεων (π.χ. εξατομικευμένες), αλλά και εξέτασης άλλων διαθέσιμων επιλογών στο πλαίσιο του ΕΚΤ+ και του ΕΤΠΑ (π.χ. πράσινος και ψηφιακός μετασχηματισμός)

Παρά τις πιθανές προκλήσεις στην εφαρμογή δράσεων που σχετίζονται με αυτά τα νέα στοιχεία, σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. ακραία φτώχεια) κρίνεται σκόπιμο να προωθηθούν, μετά από απαιτούμενες προσαρμογές, καθώς προσφέρουν ευκαιρίες για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και των ίσων ευκαιριών των Ρομά. Παραδείγματα τέτοιων τύπων πρωτοβουλιών αποτελούν τα προγράμματα απασχόλησης που παρέχουν κατάρτιση σε χαμηλής ειδίκευσης άτομα για απασχόληση σε νέες πράσινες θέσεις εργασίας, η αποκατάσταση κατοικιών που

περιλαμβάνουν εγκαταστάσεις καθαρής ενέργειας (ηλιακοί συλλέκτες, μονωτικοί συλλέκτες, κλπ.), τα ψηφιακά εργαλεία για τα παιδιά των Ρομά, κ.λπ.

Επιπρόσθετα, οι προσκλήσεις του ΕΚΤ+ και του ΕΤΠΑ μπορούν να παρέχουν στήριξη σε πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την **ανάπτυξη ικανοτήτων, την ευαισθητοποίηση και τη διάδοση, την προώθηση της ανταλλαγής και της μεταφοράς πρακτικών και τη δημιουργία συνεργασιών/δικτύων** (σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο), **τη δοκιμή ολοκληρωμένων προσεγγίσεων και προσεγγίσεων κοινωνικής καινοτομίας** κ.λπ.

Επιπλέον, είναι σημαντικό τα έργα/παρεμβάσεις να επιτρέπουν την εξέταση και την αντιμετώπιση της **ποικιλομορφίας των Ρομά και να λαμβάνουν υπόψη την κατάσταση συγκεκριμένων ομάδων-στόχων**, όπως οι οικογένειες Ρομά, τα παιδιά, οι νέοι, οι γυναίκες και οι μετακινούμενοι Ρομά στην Ε.Ε. Για το σκοπό αυτό, είναι σημαντικό κατά το σχεδιασμό των προσκλήσεων και την υλοποίηση των παρεμβάσεων να υπάρχει αναφορά σε διάφορες ομάδες-στόχους, αλλά και ευελιξία επιτρέποντας την προσαρμογή των παρεμβάσεων σε κάθε μία από αυτές. Παράλληλα είναι σκόπιμο να λαμβάνεται υπόψη και η ποικιλομορφία των συνθηκών (π.χ. καταστάσεις ακραίας φτώχειας).

5. Ολοκληρωμένη και συνολική προσέγγιση

Απαιτούνται ολοκληρωμένες προσεγγίσεις που θα περιλαμβάνουν διαφορετικούς τομείς, ενδιαφερόμενους φορείς, χρηματοδοτικά εργαλεία

Η [Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των Εθνικών Στρατηγικών Ένταξης των Ρομά -2019](#) υπογραμμίζει ότι οι διατομεακές και ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση των πολλαπλών διακρίσεων και του πολυδιάστατου αποκλεισμού αποτελούν έναν από τους βασικούς παράγοντες επιτυχίας για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των παρεμβάσεων ένταξης των Ρομά.

Στην περίπτωση των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων και ατόμων, οι σημαντικές και σύνθετες ανάγκες τους απαιτούν μια πολυδιάστατη, πολυτομεακή, ολοκληρωμένη προσέγγιση που συνδυάζει επενδύσεις σε διάφορους τομείς, όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η υγειονομική περίθαλψη και η στέγαση, σύμφωνα με τους στόχους των Εθνικών/Περιφερειακών Στρατηγικών για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά.

Επιπλέον, είναι σημαντικό οι προσκλήσεις να μην εστιάζουν σε έναν τομέα, αλλά να ενσωματώνουν και να ευθυγραμμίζονται με τα διεθνή πλαίσια σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με την ισότητα και την ένταξη των Ρομά, όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η υγειονομική περίθαλψη και η στέγαση, καθώς και σε άλλους τομείς, όπως η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός, η καταπολέμηση των διακρίσεων, κ.λπ.

Επίσης, οι ολοκληρωμένες και συνολικές προσεγγίσεις θα πρέπει να συμβαδίζουν, όταν αυτό κρίνεται σκόπιμο, με ειδικές/στοχευμένες προσεγγίσεις σε διάφορους τομείς (π.χ. πρόωρη

εγκατάλειψη του σχολείου) ή με την εστίαση σε συγκεκριμένες ομάδες-στόχους (π.χ. τα παιδιά Ρομά στο πλαίσιο της Εγγύησης για το παιδί).

Σε συνδυασμό με την προσέγγιση αυτή, πρέπει να γίνει αναφορά στις **δυνατότητες συμπληρωματικής χρήσης του ΕΚΤ+ και του ΕΤΠΑ** (μαζί, κατά περίπτωση, με άλλα ταμεία και προγράμματα της Ε.Ε.) για την εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων (συμπεριλαμβάνοντας διαφορετικούς τύπους δαπανών, για παράδειγμα μισθολογικά κόστη, εξοπλισμό και υποδομές, κ.λπ.).

Η χρήση της συμπληρωματικότητας των Ταμείων (είτε πρόκειται για την ίδια πρόσκληση είτε κυρίως όταν θα εμπλέκονται διαφορετικές προσκλήσεις/προγράμματα) θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά το σχεδιασμό και την δημοσίευση των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν θέματα, που ενδέχεται να προκύψουν, αναφορικά με το χρονοδιάγραμμα, τα χρησιμοποιούμενα κριτήρια επιλογής, τις επιλέξιμες δαπάνες και τη διοικητική πολυπλοκότητα (όσον αφορά την επιλογή, τη διαχείριση και την αξιολόγηση). Για το σκοπό αυτό, είναι απαραίτητη η επικοινωνία και ο συντονισμός μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών που είναι υπεύθυνες για τα διάφορα ταμεία.

Άλλα στοιχεία που θα μπορούσαν να συμβάλουν στη χρήση μιας ολοκληρωμένης/συνολικής προσέγγισης είναι ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων φορέων (σε οριζόντιο και κάθετο επίπεδο), η χρήση μιας εδαφικής προοπτικής (ιδίως σε τοπικό και μικροτοπικό κοινοτικό επίπεδο) και η ευθυγράμμιση/ευελιξία της επιλεξιμότητας των διαφόρων δαπανών και παρεμβάσεων.

6. Διασφάλιση ότι οι προσκλήσεις συμβάλλουν στην ισότητα και την ένταξη των Ρομά, είτε σχεδιάζονται στο πλαίσιο των "Ειδικών Στόχων που σχετίζονται με τους Ρομά" είτε στο πλαίσιο άλλων στόχων

Στις περιπτώσεις που χρησιμοποιείται ο **Ειδικός Στόχος του ΕΚΤ+ (ι) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά, ή ο Ειδικός Στόχος (θ) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών** (για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με τους υπηκόους τρίτων χωρών Ρομά), είναι ευκολότερο να εξασφαλιστεί ότι η ισότητα και η ένταξη των κοινοτήτων Ρομά αντιμετωπίζονται ουσιαστικά. Αυτοί οι ειδικοί στόχοι επιτρέπουν, μεταξύ άλλων, την υλοποίηση στοχευμένων μέτρων που συνδέονται με τους στόχους των Εθνικών/Περιφερειακών Στρατηγικών για την κοινωνική ένταξη των Ρομά, τον καθορισμό συγκεκριμένου προϋπολογισμού, αποτελεσμάτων και δεικτών και την επιλογή βασικών τομέων παρέμβασης που σχετίζονται με την ισότητα και την ένταξή τους.

Παράλληλα, στην περίπτωση των **προσκλήσεων που σχετίζονται με άλλους Ειδικούς Στόχους του ΕΚΤ+ ή του ΕΤΠΑ**, είναι σημαντικό να διασφαλισθεί ότι οι Ρομά συμπεριλαμβάνονται σε μέτρα που δεν απευθύνονται ειδικά σε αυτούς. Για παράδειγμα, αυτό μπορεί να επιτευχθεί κάνοντας

ρητή αναφορά στους Ρομά, ως ευάλωτη ομάδα-στόχο προτεραιότητας και προβλέποντας εγγυήσεις, θετικές δράσεις ή προσαρμογές, ώστε να διασφαλιστεί ότι και οι Ρομά μπορούν να επωφεληθούν από τα συγκεκριμένα μέτρα. Επιπλέον, αυτό θα μπορούσε να αντικατοπτρίζεται στα κριτήρια επιλογής και αξιολόγησης που καθορίζονται για τις προσκλήσεις, περιλαμβάνοντας πρόσθετη μοριοδότηση των παρεμβάσεων που λαμβάνουν ρητά υπόψη τους Ρομά.

Και στις δύο περιπτώσεις (και ειδικά στη δεύτερη), **είναι πολύ σημαντικό να συμπεριληφθούν δείκτες** (όπως αυτοί που θεσπίζονται από τον κανονισμό της Ε.Ε. ή άλλοι που ορίζονται στο πρόγραμμα) **και να υπάρχει σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης που θα επιτρέπουν τη μέτρηση της προόδου, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας, καθώς και του αντίκτυπου των παρεμβάσεων όσον αφορά την ισότητα και την ένταξη των Ρομά.** Το στοιχείο αυτό θα βοηθούσε, κατά περίπτωση, επίσης για τον επαναπρογραμματισμό ή τον επαναπροσδιορισμό της ίδιας της παρέμβασης. Οι δείκτες πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένοι και να μην αφήνουν περιθώρια ερμηνείας.

Ουσιαστικής σημασίας είναι η πρόβλεψη δεικτών, συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης που θα επιτρέψει τη μέτρηση του αντίκτυπου των παρεμβάσεων στους Ρομά, ιδίως όταν οι προσκλήσεις δεν περιλαμβάνουν στοχευμένη προσέγγιση

Σημαντικό στοιχείο αποτελεί και η επιλογή της κατάλληλης χρονικής περιόδου για την πραγματοποίηση **αξιολόγησης επιπτώσεων των έργων/παρεμβάσεων** (ιδίως εκείνων με μεγαλύτερη διάρκεια), ώστε να επιτρέπουν την αξιολόγηση του αντικτύπου μακροπρόθεσμα (και επομένως να διεξάγονται στα τελικά στάδια υλοποίησης), αλλά και τη συλλογή πληροφοριών που μπορούν να τροφοδοτήσουν το σχεδιασμό των επόμενων προσκλήσεων ή της επόμενης προγραμματικής περιόδου. Τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων αποτελούν θεμελιώδη πηγή πληροφοριών σχετικά με πρωτοβουλίες και προσεγγίσεις που (δεν) λειτουργούν και έχουν μεγάλη αξία στην εξέταση μελλοντικών επενδύσεων προκειμένου να συνεχίσουν επιτυχημένα έργα/προσεγγίσεις και να αποφευχθούν προηγούμενα λάθη. Για τις αξιολογήσεις αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες μέθοδοι, συμπεριλαμβανομένων ποιοτικών, ποσοτικών και συμμετοχικών προσεγγίσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι **είναι δυνατόν να καθοριστούν οι δείκτες με βάση τεκμηριωμένες εκτιμήσεις** που παρέχονται από τον δικαιούχο, γεγονός που θα πρέπει να συμβάλει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετώπισαν πολλά κράτη-μέλη κατά τις προηγούμενες περιόδους. Άλλες επιλογές που χρησιμοποιήθηκαν κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο για να ξεπεραστούν πιθανές προκλήσεις όσον αφορά τη συλλογή δεδομένων περιλάμβαναν τη θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών ή τη συμμετοχή εξειδικευμένων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην εφαρμογή των μέτρων, καθώς συνήθως διαθέτουν καλύτερη ικανότητα υποβολής εκθέσεων.

Η **διάθεση ενός συγκεκριμένου και επαρκούς ποσού για την ισότητα και ένταξη των Ρομά** είναι μια άλλη στρατηγική για να εξασφαλιστεί ότι οι διαθέσιμοι πόροι χρησιμοποιούνται πραγματικά για το σκοπό αυτό. Ενώ η ιδανική επιλογή είναι η δέσμευση πόρων να γίνεται στο στάδιο του

προγραμματισμού (για παράδειγμα με ειδικές πιστώσεις στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου (ι) του ΕΚΤ+ ή άλλων, ή στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ), εάν αυτό δεν έχει συμβεί, μπορεί να γίνει σε μεταγενέστερο στάδιο (σε μεταγενέστερες τροποποιήσεις των προγραμμάτων ή των προγραμματισμένων παρεμβάσεων).

7. Απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών

Τέλος, θα πρέπει, αν και όχι με εξαντλητικό τρόπο, να γίνει αναφορά στις διοικητικές διαδικασίες που σχετίζονται με την υλοποίηση και την παρακολούθηση των παρεμβάσεων στο πλαίσιο των προσκλήσεων.

Η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω, καθώς επηρεάζει σαφώς την αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα και τον αντίκτυπο των παρεμβάσεων.

Η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών επηρεάζει την αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα και τον αντίκτυπο των παρεμβάσεων

Για το σκοπό αυτό, θα μπορούσαν να διερευνηθούν επιλογές για να μειωθεί όσο το δυνατόν περισσότερο ο διοικητικός φόρτος των δικαιούχων/φορέων υλοποίησης, επιτρέποντάς τους να επικεντρωθούν στην υλοποίηση των παρεμβάσεων (π.χ. οι αρμόδιες Υπηρεσίες Διαχείρισης θα μπορούσαν να αναλάβουν διαδικασίες που σχετίζονται με τη διαχείριση και την επαλήθευση, ώστε οι δικαιούχοι να επικεντρωθούν στις δράσεις). Πιθανές επιλογές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν αυξημένη εστίαση στην αποτελεσματικότητα και τον αντίκτυπο και όχι στις διοικητικές διαδικασίες υποβολής εκθέσεων ή τη χρήση επιλογών απλουστευμένου κόστους (παρόλο που η χρήση τους μπορεί να συνεπάγεται σε ορισμένες περιπτώσεις περιορισμούς και προκλήσεις, έχει αποδειχτεί η αξία τους σε διάφορους τύπους πρωτοβουλιών/έργων, όσον αφορά την κλίμακα και τη διάρκεια). Σε γενικές γραμμές, η ευελιξία και η προσαρμογή των διοικητικών διαδικασιών (λαμβάνοντας υπόψη τον τύπο της χρηματοδότησης, το έργο, το χρονοδιάγραμμα και άλλα σχετικά στοιχεία) θα μπορούσε να εξεταστεί με στόχο την καλύτερη χρήση των διαθέσιμων πόρων.

Τεχνική Γραμματεία:

Με τη χρηματοδότηση:

Cofinanciado por la Unión Europea

MINISTERIO DE TRABAJO Y ECONOMÍA SOCIAL

Fondos Europeos

GOBIERNO DE ESPAÑA
MINISTERIO DE DERECHOS SOCIALES, CONSUMO Y AGENDA 2030

POR SOLIDARIDAD. OTROS FINES DE INTERÉS SOCIAL

Fundación "la Caixa"

Social Innovation Initiative